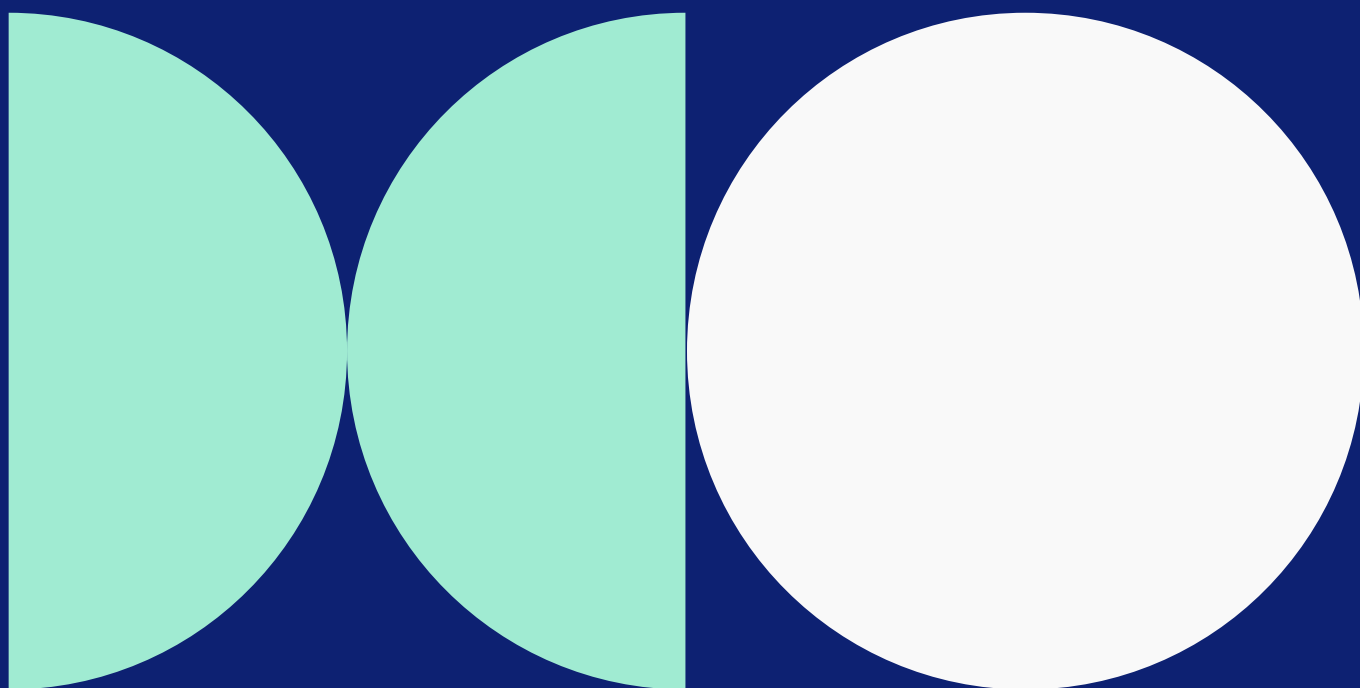

Forskningsöversikt 2023

Utvecklingsforskning

Forskningsöversikt 2023 - utvecklingsforskning

VR2308
Dnr 2022-05529
ISBN 978-91-88943-85-9

Swedish Research Council
Vetenskapsrådet
Box 1035
SE-101 38 Stockholm, Sweden

Innehållsförteckning

1	Förord	4
2	Sammanfattning	5
3	Summary	6
4	Utvecklingsforskningens förutsättningar	8
4.1	Inledning.....	8
4.2	Utvecklingsforskning på Vetenskapsrådet.....	10
4.2.1	Inriktning, finansiering och organisation.....	10
4.2.2	Utlysningar och beviljade bidrag.....	11
4.2.3	Forskarnas syn på utvecklingsforskningens bidrag och förutsättningar.....	17
4.2.4	Bibliometrisk analys	18
4.2.5	Annan kartläggning av svensk utvecklingsforskning	20
4.2.6	Relevans.....	20
5	Utmaningar och utvecklingsmöjligheter	21
5.1	Samhälleligt genomslag och nyttiggörande	21
5.2	Värna forskningens oberoende och frihet	21
5.3	Open science – öppen vetenskap	22
5.4	Goda förutsättningar för tvärvetenskapliga projekt	22
5.5	Mer omfattande och mer jämlika samarbeten.....	22
5.6	Möjlighet för förlängd projekttid.....	23
5.7	Unga utvecklingsforskare	24
5.8	Samarbeten med andra forskningsfinansiärer	24
6	Rekommendationer	25
6.1	Utvecklingsforskningens relevans och genomslag	25
6.2	Akademisk frihet.....	25
6.3	Öppen tillgång	25
6.4	Tvärvetenskap.....	25
6.5	Forskningens förutsättningar	26
6.6	Finansiärssamverkan.....	26
	Bilaga 1. Medverkande forskare	27
	Bilaga 2. Resultat från enkätundersökningen, april-maj 2022	28
	Bilaga 3. Bibliometrisk analys	35

1 Förord

Denna rapport innehåller rekommendationer om insatser som ska främja utvecklingsforskning i Sverige, baserat på analyser av nuläge och trender för forskningen inom området. Rapporten kommer tillsammans med översikter för övriga forskningsområden att ligga till grund för Vetenskapsrådets strategiska arbete. De utgör också ett centralt material för Vetenskapsrådet i arbetet med att ta fram underlag till den kommande forskningspolitiska propositionen. Forskningsöversikten är utarbetad av kommittén för utvecklingsforskning.

Utvecklingsforskning inom Vetenskapsrådet omfattar stöd till forskning av särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i minst utvecklade länder, samt stöd till samarbete och kunskapsutbyte mellan forskare i Sverige och forskare i minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer. Utvecklingsforskningen inkluderar såväl forskning om utveckling som forskning för utveckling, spänner över en stor disciplinär bredd och omfattar både grundläggande och mer tillämpad forskning.

Forskningsstödet för utvecklingsforskning finansieras av medel från Sveriges internationella bistånd, vars mål är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Det ska användas i enlighet med OECD:s definition av bistånd. Sedan 2013 ansvarar Vetenskapsrådet och dess kommitté för utvecklingsforskning för stödet till utvecklingsforskning.

I denna forskningsöversikt presenteras utvecklingsforskningens förutsättningar, utmaningar och utvecklingsmöjligheter. Översikten avslutas med sex rekommendationer för hur utvecklingsforskningsstödet kan stärkas för att inte bara bidra till forskning av högsta kvalitet men även i än högre utsträckning generera kunskap som skapar förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck och för hållbar utveckling.

Forskningsöversikten är baserad på omvärldsbevakning nationellt och internationellt, en genomgång av beviljade ansökningar, samt en enkät till forskare inom området. Vidare arrangerades en session under utvecklingsforskningskonferensen DevRes, augusti 2022, för diskussion av översikten och inhämtande av synpunkter, och forskarsamhället gavs möjlighet att kommentera en preliminär version av översikten via webbkonsultation.

Vi vill tacka alla som bidragit till forskningsöversikten.

Stockholm, 26 januari 2023

Ingrid Öborn (ordförande)
Kommittén för utvecklingsforskning

Erik Ahlgren
Biträdande huvudsekreterare

2 Sammanfattning

Utvecklingsforskning omfattar forskning av särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i minst utvecklade länder. Det inkluderar såväl forskning om utveckling som forskning för utveckling och spänner över en stor disciplinär bredd som omfattar både grundläggande och mer tillämpad forskning. Vetenskapsrådet stöder utvecklingsforskning av högsta vetenskapliga kvalitet.

Utvecklingsforskning är central i en globaliserad värld, inte minst för frågor och utmaningar kopplade till de globala hållbarhetsmålen. Utvecklingen i snabbväxande minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer är avgörande för hur de globala klimatmålen ska kunna nås, för frågor om migration, antibiotikaresistens, pandemier, ojämlik hälsa och hotad biodiversitet.

Utvecklingsforskning genererar forskningsresultat av hög relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Det är därmed viktigt att resultaten kommer till användning och får genomslag. Kommittén betonar därför behovet av metoder och verktyg för att främja forskningens genomslag.

Forskningens frihet och oberoende är hotad eller kraftigt begränsad i många länder. För många forskare och samarbetspartners inom utvecklingsforskning är det här en högst aktuell verklighet. Forskningens oberoende och frihet måste värnas. Internationellt samarbete medverkar till att bygga upp den akademiska friheten och skapa universitet och andra lärosäten friare från politisk styrning.

Samarbete med forskare i minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer är centralt inom utvecklingsforskning, för att förstå skilda kontexter, för att formulera relevanta frågor och för att implementera forskning med förutsättningar att bidra till hållbar utveckling. Kommittén för utvecklingsforskning strävar efter att samverkan mellan forskare skall ske på jämlika villkor. Även ömsesidigt lärande är centralt. Utvecklingsforskning kan bidra till kapacitetsutveckling genom samverkan. I detta sammanhang är öppen publicering av största vikt, liksom att säkerställa öppet tillgängliga data.

Samverkan på jämlika villkor kräver ekonomiska resurser, men även tid. För utvecklingsforskning, som ofta bygger på fältarbete och samverkan mellan många aktörer, är möjligheten till längre projektider och långsiktig planering av största vikt. Långsiktig finansiering kan också bidra till att främja ett mer aktivt arbete med forskningens genomslag.

Kommittén för utvecklingsforskning ser ett behov av att säkerställa återväxten av forskare inom fältet. För det krävs budgetutrymme till att särskilt stödja forskare tidigt i karriären, genom särskilda bidragsformer och riktade utlysningar. Utvecklingsforskningen har mycket att vinna på att olika aktörer och finansiärer samverkar och gör gemensamma kraftsamlingar för att stärka och utveckla fältet.

3 Summary

Development research covers research of particular relevance to the fight against poverty and for sustainable development in least developed countries. It includes both research in development and research for development, and spans a large disciplinary range that covers both basic and more applied research. The Swedish Research Council supports development research of the highest scientific quality.

Development research is central in a globalised world, not least for questions and challenges linked to the UN's sustainable development goals. Development in fast-growing, least developed countries and lower middle income countries is entirely crucial for how the sustainable development goals can be fulfilled, and for issues relating to migration, antibiotic resistance, pandemics, unequal health, and threatened biodiversity.

Development research generates research results of great relevance to the fight against poverty and for sustainable development. It is therefore important that the results are put to use, and have impact. The Committee therefore emphasises the need for methods and tools to promote the impact of the research.

The freedom and independence of research is threatened or severely limited in many countries. For many researchers and collaboration partners in development research, this is a highly topical reality. The independence and freedom of research must be safeguarded. International collaboration contributes to building up academic freedom and creating universities and other education institutions that are less subject to political direction.

Collaboration with researchers in the least developed countries and lower middle income countries is central in development research, in order to understand different contexts, to enable relevant questions to be formulated, and to implement research that may contribute to sustainable development. The Committee for Development Research strives to ensure collaboration between researchers is conducted on equal terms. Mutual learning is also central. Development research can contribute to capacity development through collaboration. In this context, publication with open access is of the greatest importance, as is safeguarding openly accessible data.

Collaboration on equal terms requires financial resources, but also time. For development research, which is often based on field work and interaction between many actors, the option of longer project periods and long-term planning is of the greatest importance. Long-term funding can also contribute to promoting more active work with the impact of the research.

The Committee for Development Research sees a need to safeguard the provision of new generations of researchers within the scientific field. It is therefore very important that there is budgetary room to offer specific support to

researchers in the early stages of their careers, through specific grant forms and targeted calls. Development research has much to gain from different actors and funding bodies collaborating and uniting their strengths to reinforce and development the research field.

4 Utvecklingsforskningens förutsättningar

4.1 Inledning

Denna forskningsöversikt är framtagen av kommittén för utvecklingsforskning vid Vetenskapsrådet. Den presenterar bakgrunden till utvecklingsforskning, utmaningar samt rekommendationer för fortsatt utveckling av ämnet. Utvecklingsforskning vid Vetenskapsrådet omfattar såväl forskning om utveckling som forskning för utveckling och spänner därmed över en stor disciplinär bredd. Den omfattar både grundläggande och mer tillämpad forskning så länge forskningen är av särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i de minst utvecklade länderna.

Det finns många skäl till varför det behövs en omfattande och stark utvecklingsforskning. Runt om i världen ser vi idag en ökad politisk polarisering och auktoritära styrelseskick, förhöjda militära konfliktnivåer, hot mot försörjningssystem och människors hälsa. Vi ser omfattande migration, samhälleliga långtidseffekter av covid19-pandemin och utbredning av antimikrobiell resistens. Vi ser också bristande jämställdhet, ojämlikhet och minskad akademisk frihet, allt tydligare effekter av klimatförändringar och alltmer kritiska hot mot biodiversitet. Många av dessa utvecklingar relaterar till varandra och är globala företeelser med globala konsekvenser.

Samtidigt som kunskapsutvecklingen möjliggjort stora framsteg inom områden som global hälsa, utbildning, samhällsplanering, arbetsliv, robotisering av industriverksamhet, klimat, energi, jordbruk och miljö är behoven - men också möjligheterna - att utveckla en global forskning som bidrar med kunskap inom dessa områden kanske större än någonsin.

Forskning behövs för att bidra med kunskap till Agenda 2030 och för att uppnå de globala hållbarhetsmålen i en värld i snabb förändring. Forskning bidrar till förståelse för hur förändringar i vår omvärld påverkar möjligheten att uppnå målen. Forskning krävs för att identifiera, förstå och hantera synergier och målkonflikter mellan de olika hållbarhetsmålen. Forskning behövs även för att skapa och tydliggöra lösningar, samt för att förstå konsekvenser av olika åtgärder. Detta innebär att forskningsfrågorna ofta är komplexa och interdisciplinär forskning är därför central inom utvecklingsforskning.

Lösningar och metoder behöver även anpassas efter regionala och lokala förutsättningar, vilket inte minst covid19-pandemin tydliggjort. Forsknings-samarbete med forskare i de minst utvecklade länderna och i lägre medelinkomstländer är centralt inom utvecklingsforskning. Det behövs för att förstå skilda kontexter, för att kunna formulera relevanta frågor och för att implementera relevant forskning av hög kvalitet och med förutsättningar att bidra till en positiv utveckling av policy och praktik.

Själva forskningsprocesserna är också av stor vikt. Ömsesidigt lärande är centralt. Utvecklingsforskning bidrar till ökad förståelse av komplexa problem och till att ömsesidigt bygga kunnande och kompetens som kan belysa och lyfta olika perspektiv i internationella policysammanhang, till exempel i globala hälsofrågor och i klimatförhandlingarna. Den bidrar också till internationalisering och till att forskare i länder med knappa forskningsresurser i större utsträckning kan delta i internationell forskarsamverkan genom att etablera kontakter och samarbeten.

Utvecklingsforskning behövs alltså både för att främja och bygga kunskap om hållbarhetsfrågor och fattigdomsbekämpning av särskild relevans i de minst utvecklade länderna och för att bidra till kapacitetsutveckling genom samverkan.

Genom internationellt samarbete medverkar utvecklingsforskningen också till att forskningsfrågor ställs, formuleras och besvaras i sammanhang som står friare från lokala politiska styrningar och prioriteringar än som annars kan vara fallet. Den bidrar därigenom till att bygga upp den akademiska friheten och skapa universitet och andra lärosäten som står friare från politisk styrning, vilket inte minst är centralt i svaga och fragila stater. Samverkan förbättrar förmågan att ställa relevanta frågor och ökar förståelsen av kontexter där resultaten ska implementeras. Genom samverkan medverkar utvecklingsforskningen också till öppen vetenskap och data så att forskningen och dess resultat kan spridas och bli tillgängliga för fler.

För unga forskare i de minst utvecklade länderna och lägre medelinkomstländer är det avgörande för den fortsatta karriären att det finns möjligheter att fortsätta forska efter disputation. Samarbete inom internationella projekt med etablerade forskare från flera länder är av största vikt för att få stöd och bygga egna kontakter och nätverk under den viktiga postdok-tiden. Internationell samverkan bidrar också till möjligheten för unga forskare att fritt välja forskningsfrågor oberoende av universitets- och institutsledningar och oberoende av politiska prioriteringar.

Utan specifik finansiering av utvecklingsforskning är risken stor att forskare vid svenska lärosäten väljer att inte söka samarbeten med forskare i länder där forskningsinfrastrukturerna är svaga och risker av olika slag är stora. Grundforskning, finansierad i öppen konkurrens i breda utlysningar, är endast i begränsad utsträckning fokuserad på de komplexa problem som rör fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i de minst utvecklade länderna och regionerna. Riktade, utmaningsdrivna forskningsutlysningar behandlar i första hand europeiska frågor, trots att utvecklingen i minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer och -regioner är helt central för att förverkliga Agenda 2030.

4.2 Utvecklingsforskning på Vetenskapsrådet

4.2.1 Inriktning, finansiering och organisation

Utvecklingsforskning inom Vetenskapsrådet syftar till stärkt svensk forskning av hög kvalitet och särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Forskningsstödet finansieras genom Sveriges internationella bistånd vars mål är att skapa förutsättningar för bättre levnadsvillkor för människor som lever i fattigdom och förtryck. Stödet ska användas enligt OECD:s definition av bistånd. Utvecklingsforskningen inom Vetenskapsrådet är en del av regeringens stöd till utvecklingssamarbete inom forskning för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Sida är ansvarig för den övriga delen som omfattar insatser riktade direkt mot de minst utvecklade länderna och vissa lägre medelinkomstländer.

Utvecklingsforskningen som finansieras av Vetenskapsrådet spänner över hela det vetenskapliga fältet, är ofta tvärvetenskaplig, och omfattar såväl direkt policyrelevant och tillämpad forskning som mer grundläggande forskning som kan komma till användning på längre sikt.

Stödet till svensk utvecklingsforskning överfördes från Sida till Vetenskapsrådet 2013. Det fanns två uttalade syften med överföringen. Det första var att säkerställa kvalitet i beredning som står i paritet med annan forskningsfinansiering från de statliga forskningsråden. Det andra syftet var att tydligare integrera utvecklingsforskning i det bredare forskningslandskapet och därmed också locka nya forskare till området och driva fram nya forskningskonstellationer.

Anslaget för utvecklingsforskning tillhandahålls av Utrikesdepartementet. Vetenskapsrådet förvaltar medlen enligt regleringsbrevet avseende anslag 1:1 Biståndsverksamhet, ap. 40 Utvecklingsforskning- del till Vetenskapsrådet. Fram till och med 2014 låg anslaget på 170 miljoner kronor per år, inklusive maximalt 4 miljoner kronor för förvaltningskostnader (här ingår också processen för beredning av ansökningar). Anslaget minskades till 165 miljoner kronor per år under 2015–2017, men återställdes till tidigare nivå under 2018. År 2020 höjdes anslaget till 185 miljoner kronor och 2021 höjdes taket för förvaltningskostnader till 4,5 miljoner kronor.

Användningen av medel under anslagsposten Utvecklingsforskning i regleringsbrevet avseende Vetenskapsrådets verksamhet, styrs av regeringens strategi för forskningssamarbete och forskning inom utvecklingssamarbetet. För åren 2015–2021 (UF2014/80398/UD/USTYR) innebar strategin att Vetenskapsrådets verksamhet inom området skulle omfatta följande delar:

- stärkt högkvalitativ forskning i Sverige av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i låginkomstländer.
- stärkt kunskapsutbyte och samarbete mellan forskare i Sverige och forskare i låginkomstländer och i lägre medelinkomstländer, med fokus på forskning av hög kvalitet och relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.

Sveriges regering beslutade den 9 juni 2022 om en ny strategi för utvecklings-samarbete inom forskning för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling 2022-2028 (UD2022/09061). Denna nya strategi innebär att Vetenskapsrådets verksamhet inom området ska omfatta:

- stärkt svensk forskning av hög kvalitet och särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.

Detta är ett av strategins fyra komplementära målområden, vilka ska vara ömsesidigt stödande. De tre övriga målområdena, som Sida ansvarar för, är:

- stärkt forskningskapacitet och hållbara forskningsmiljöer;
- stärkt global, regional och nationell forskning av relevans för minst utvecklade länder och regioner; samt
- stärkt genomslag för forskning av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling.

Vetenskapsrådets kommitté för utvecklingsforskning består till största delen av aktiva forskare. Kommittén ansvarar för fördelning av forskningsmedel och för uppföljning och utvärdering inom ämnesområdet. Kommittén beslutar också om vilka utlysningar som ska genomföras inom utvecklingsforskning och tar fram strategisk planering för forskningsområdet, samt utvecklar verksamheten.

4.2.2 Utlysningar och beviljade bidrag

Förutom projektbidrag och nätverksbidrag, som utlysts årligen under perioden 2013-2022, har fyra andra bidrag utlysts: internationella postdok-bidrag, etableringsbidrag, tvärssektoriella forskarskolor och projektbidrag inom ”Sustainability and Resilience” (SaR).

Genom dialoger med forskarsamhället inklusive en enkätundersökning under 2018, identifierade kommittén ett behov av förbättrade karriärvägar inom utvecklingsforskning. Postdok-bidrag utlyses sedan 2019 för att ge nydisputerade forskare kopplade till svenska universitet möjlighet att utöka sitt nätverk och sin kompetens, och för att säkerställa tillväxt inom området. Ökade möjligheter för nydisputerade forskare att forska i de minst utvecklade länderna och i lägre medelinkomstländer bidrar också till en ökad internationalisering av svensk forskning. Under 2022 utlystes för första gången etableringsbidrag för att underlätta för yngre forskare att genomföra fullskaliga forskningsprojekt.

Tvärssektoriella forskarskolor var en ny utlysningsform inom utvecklingsforskning som kom 2021. Syftet är att bidra till att bygga tvärdisciplinära och breda forskningsmiljöer för framför allt doktorander inom utvecklingsforskning. Forskarskolorna förväntas bidra till samverkan mellan olika miljöer och till tvärvetenskap som i sin tur ska generera kunskap av högsta kvalitet och relevans för Agenda 2030. De bidrar även till samverkan mellan svenska lärosäten inom utvecklingsforskning, eftersom minst tre svenska lärosäten ska stå bakom en ansökan tillsammans med minst ett lärosäte från ett låginkomst- eller lägre medelinkomstland.

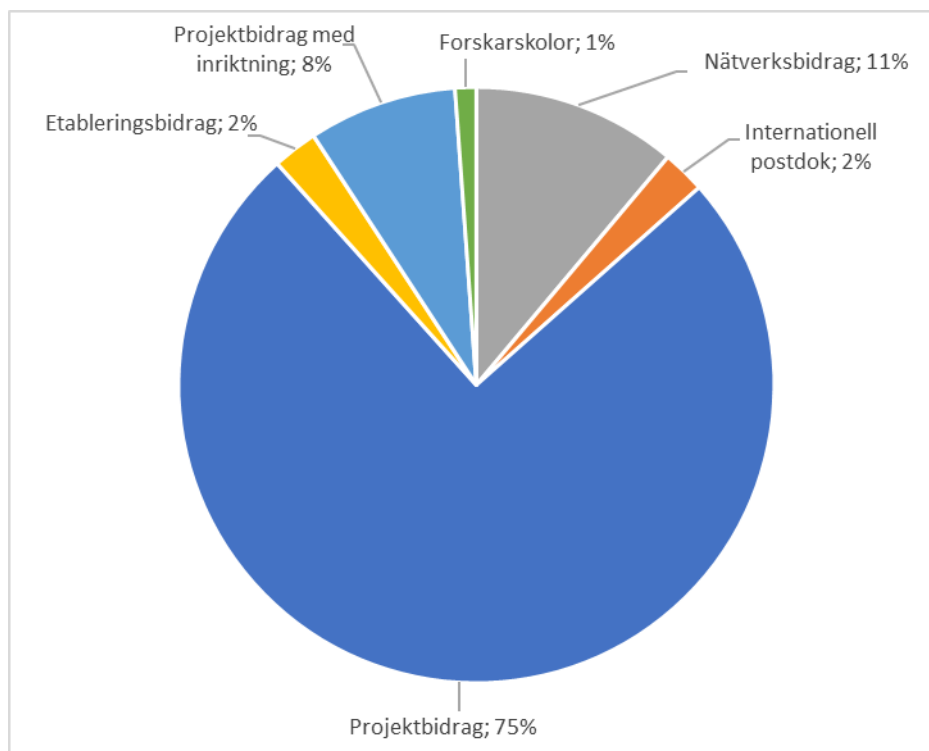
Utlysningarna Sustainability and Resilience (SaR) 2016 och 2018 var speciella på flera sätt. Dels hade de en viss - om än bred – tematiskt avgränsning (inom klimat- och miljöförändringar, hållbarhet och resiliens i låginkomstländer), dels baserades de på samfinansiering med andra myndigheter. SaR1 utlystes 2016 i samarbete mellan Vetenskapsrådet, Formas och Sida, och i SaR2 2018 ingick även Forte i samarbetet.

Utlysningarna motiverades av den då nyligen antagna Agenda 2030 och av att denna är global och kräver gemensamma ansträngningar. Projektbidragen i SaR-utlysningarna var större än inom Vetenskapsrådets öppna utlysningar och hade tydligare krav på medverkan av och resurser till unga forskare och medsökande från låginkomst- eller lägre medelinkomstländer. Under 2016 beviljades 10 projektbidrag inom SaR1 och inom SaR2 beviljades 16 projektbidrag under 2018.

En utvärdering av SaR1 gjordes under 2020-2021. Denna visade att utlysningen framgångsrikt gett stöd till forskning med stor potential för samhällsligt genomslag och av hög relevans för Agenda 2030. De flesta projekt har fungerat väl vad gäller jämlika partnerskap med forskare i låginkomst- och lägre medelinkomstländer. Unga forskare deltog i samtliga projekt som ett krav i utlysningen (7 av 10 projektledare var unga forskare) och det finns en rad exempel på hur unga forskares karriärmöjligheter har förbättrats.

Då SaR-utlysningarna har fallit ut mycket väl kan de fungera som en modell för att stimulera till mer jämlika samarbeten mellan svenska forskare och kollegor i de minst utvecklade länderna och för att utbilda en ny generation utvecklingsforskare. Kommittén för utvecklingsforskning ser positivt på att genomföra fler liknande utlysningar i myndighetssamverkan, vilket också är en del i den nya strategin från regeringen.

Sedan kommittén för utvecklingsforskning bildades i samband med överföringen av ansvaret för utvecklingsforskningen till Vetenskapsrådet under 2013 har 323 projektbidrag, 253 nätverksbidrag, 10 postdokbidrag och tre forskarskolor beviljats. Se figur 1 för en översikt av hur medel har fördelats mellan bidragsformerna under 2014-2022.

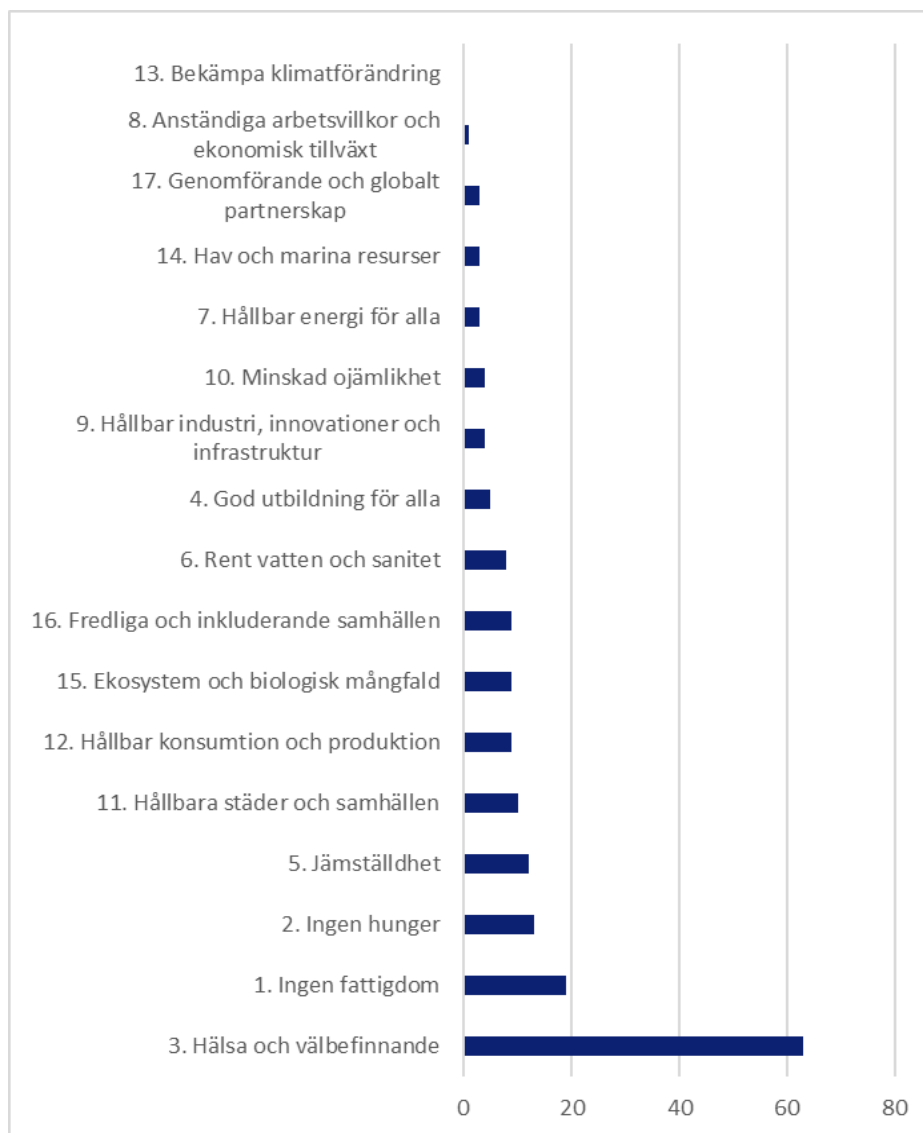
Figur 1. Andel av totalt beviljat belopp per bidragsform inom UF, 2014–2022. Fria projektbidrag utgör cirka 75 procent av medlen. Andelarna för andra bidragsformer har varierat mellan åren beroende på vilka utlysningar som har gjorts. De fria projektbidragen och nätverksbidragen utlystes 2014–2022, projektbidragen med inriktning mot "Sustainability and Resilience" 2016 och 2018, internationella postdok 2019–2022, forskarskolor 2021 och etableringsbidrag utlystes för första gången 2022.

Tematiskt uppvisar forskningen en stor bredd. Ansökningar inom utvecklingsforskning hanteras inom tre ämnesuppdelade beredningsgrupper; humaniora och samhällsvetenskap, global hälsa, och natur-, teknik- och miljövetenskap. En översikt över ämnestillhörighet definierad som första angivna SCB-kod i ansökningarna visar på en stor ämnesmässig spridning och en relativt jämn fördelning av bidrag mellan dessa ämnesområden. Dock kan noteras att antalet projekt inom humaniora är mycket litet. Kommittén har följt upp detta och har sedan 2021 i samband med utlysningar och annan kommunikation tydliggjort att ansökningar inom humaniora välkomnas. Tvärvetenskapliga projekt, det vill säga projekt som angivit SCB-koder från minst två olika övergripande forskningsområden (SCB-kodens första siffra), har haft en något högre beviljandegrad än genomsnittet under 2014-2021.

Analysen under 2022 visar att det genomsnittliga antalet medverkande forskare i ansökningar har ökat kontinuerligt sedan år 2015. År 2021 var det genomsnittliga antalet medverkande forskare per ansökan 3,3. Vidare har andelen internationella medverkande forskare varit jämförelsevis stor inom utvecklingsforskning. Under de senaste tre åren (2019-2021) har internationella medverkande forskare till och med varit fler än svenska medverkande forskare i inkomna ansökningar om projektbidrag. Se bilaga 1 för ett kartogram över medverkande forskare per land i ansökningar under 2014-2021.

Kommittén arbetar med att vidareutveckla stödet till utvecklingsforskning genom en tydligare koppling till Agenda 2030. I en enkätundersökning 2018 ställdes frågan om den utförda forskningens relevans för de globala målen för hållbar utveckling till huvudsökande för bidrag beviljade 2013-2017. Vidare analyserades under 2021 kopplingen till Agenda 2030 hos samtliga bidrag mellan 2016-2020 med hjälp av nyckelordssökningar. Resultaten av de två undersökningarna och uppgifterna i ansökningarna visade att de beviljade bidragen inom utvecklingsforskning 2013–2020 sammantaget är relevanta för alla de 17 målen inom Agenda 2030.

Sedan 2018 ska de sökande ange relevansen för de globala målen för hållbar utveckling i ansökningsformuläret, vilket möjliggör en enklare och mer precis uppföljning av projektens koppling till Agenda 2030. Figur 2 redovisar det första målet (av tre möjliga) som angetts för alla beviljade ansökningar åren 2018-2020. Det mål som angetts överlägset flest gånger (63 ansökningar) är mål 3, Hälsa och välbefinnande. En förklaring är att i det närmaste alla ansökningar till beredningsgruppen för medicin och hälsa kan antas vara relevanta för detta mål, medan ansökningarna inom övriga beredningsgrupper fördelar sig på fler mål.

Figur 2. Antal beviljade ansökningar för samtliga utlysningar, utom Internationell postdok, inom utvecklingsforskning (2018–2020) i relation till Agenda 2030. Data baseras på de globala mål som de sökande har angett som det mest relevanta för sin respektive ansökan (det vill säga det första målet som angavs av tre möjliga).

Projekt och nätverk har involverat över 80 länder. Länder i Östafrika dominerar bland samarbets- och relevansländerna, både för projektbidrag och nätverksbidrag (se faktaruta). För projektbidrag finns ingen begränsning i fråga om samarbetsländer. Däremot måste projekten ange för vilka minst utvecklade länder eller låginkomstländer de är relevanta, eller om de är relevanta för låginkomstländer generellt. Nätverksbidragens samarbetsländer omfattar minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer.

Faktaruta: Relevansländer och samarbetsländer

Topp 5 relevansländer för beviljade projektbidrag 2019-2022:

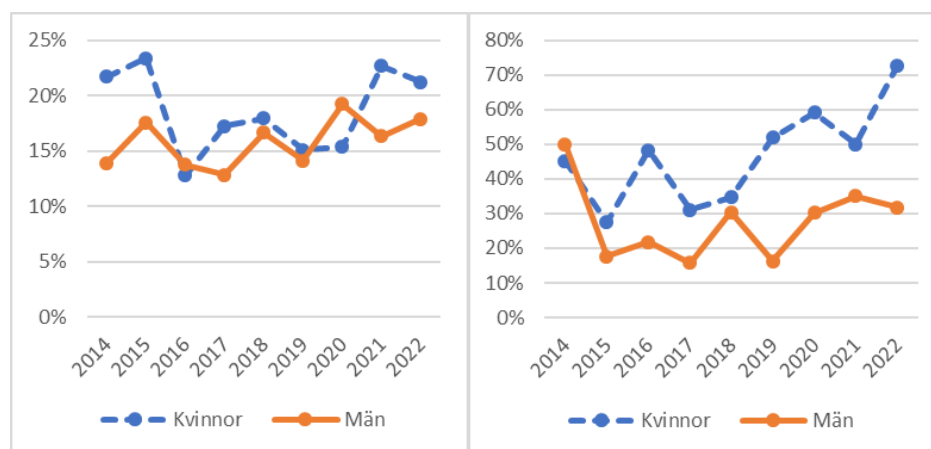
1. Tanzania

2. Uganda
2. Etiopien
4. Moçambique
5. Bangladesh

Topp 5 samarbetsländer för beviljade nätverksbidrag 2019-2021:

1. Kenya
2. Uganda
3. Indien
4. Tanzania
5. Egypten

Kommittén bevakar kontinuerligt jämställdheten i utfallen av bidragsbesluten. Beviljandegraderna har varierat under åren 2014-2022. Med undantag för år 2020, har kvinnliga forskare som sökt fria projektbidrag haft en högre beviljandegrad än manliga forskare (figur 3). År 2021 var det ett närmast jämnt söktryck bland könen: 97 ansökningar från kvinnor och 98 från män. Beviljandegraden var dock högre för kvinnor: 23 procent jämfört med männens 16 procent. Skillnaden i beviljandegrad är som störst bland unga forskare med en karriärålder på upp till sju år.

Figur 3. Beviljandegrad inom projektbidrag (vänster) respektive nätverksbidrag (höger) per kön, 2014–2022.

Även för nätverksbidragen finns det ett tydligt mönster av högre beviljandegrad för kvinnliga sökanden (figur 3), även om det rör sig om relativt få bidrag per år och beviljandegraderna varierar relativt mycket mellan åren. Till skillnad från projektbidragen har män däremot sökt nätverksbidrag i betydligt högre utsträckning än kvinnor under hela perioden 2014-2022. Skillnaderna i beviljandegrader mellan könen undersöktes i en begränsad analys av utlysningar under åren 2017-2019. Analysen visade inte på några systematiska skillnader i betygsättning av olika kriterier, kopplingar till lärosäten eller i yttranden. Manliga sökanden var överrepresenterade bland de lägst rangordnade projekten.

Precis som för projektbidragen är skillnaden mellan könen avsevärt högre för unga forskare. För etablerade forskare var beviljandegraden under 2021 dock högre för män än för kvinnor. Kommittén fortsätter att följa upp

nätverksbidragen. Underliggande trender inom utvecklingsforskning kan inte uteslutas som förklaring till den större framgången hos framför allt unga, kvinnliga sökanden. Dataserierna för postdok-ansökningar och forskarskolor är än så länge för små för att kunna analysera beviljandegraderna närmare.

I beredningsprocessen behandlas jämställdhetsaspekter enligt Vetenskapsrådets riktlinjer, bland annat vid tillsättning av beredningsgruppsledamöter, i utbildning och information till ledamöter och under beredningsgruppsmötena, samt vid rapportering. Vidare vägs frågan i vilken grad köns- eller genusperspektiv inkluderas i forskningens innehåll - där detta är tillämpligt – in i bedömningen av ansökningar sedan 2018.

4.2.3 Forskarnas syn på utvecklingsforskningens bidrag och förutsättningar

Under 2022 genomfördes en enkätundersökning som skickades ut till alla mottagare av medel för utvecklingsforskning från Vetenskapsrådet under 2016-2021 utom några vars e-postadresser inte fungerade. Enkäten omfattade frågor om drivkrafter för att bedriva utvecklingsforskning, de viktigaste vetenskapliga framstegen och utmaningarna i relation till deras forskning. Enkäten omfattade också frågor om de största utmaningarna för att bedriva utvecklingsforskning, vilka förändringar som skulle behövas för att underlätta forskningen, om kopplingen till Agenda 2030, och om hur covid-19-pandemin påverkade verksamheten. Totalt svarade 178 forskare på enkäten vilket ger en svarsfrekvens på 51 %. Enkäten bestod till största delen av flervalfrågor, där de svarande kunde ange upp till tre olika alternativ, men möjligheten att skriva fritextsvar gavs också. Resultaten från enkäten, som sammanfattas i bilaga 1, kommer att användas i kommitténs fortsatta arbete.

Den vanligaste drivkraften för att bedriva utvecklingsforskning var att ”arbeta för jämlikhet och hållbar utveckling”, vilket angavs av 67 % av de svarande. På frågan om vad som varit de viktigaste framstegen för respektive svarandens fält inom utvecklingsforskning de senaste fem åren svarade 75 % ”vetenskapliga resultat” och 56 % svarade ”förbättrad samverkan bland forskare”. 77 % svarade att samarbetspartners i låginkomst- och lägre medelinkomstländer ingick i projekten som jämbördiga forskningskollegor. Inom de flesta projekten var de viktiga i arbetet med att formulera kontextbaserade forskningsfrågor.

I fritextsvaren lyftes det ofta fram att samarbeten med forskare och institutioner i låginkomst- och lägre medelinkomstländer har utvecklat forskningskapaciteten i dessa länder. Även om detta inte är ett uttalat mål med Vetenskapsrådets stöd till utvecklingsforskning är denna positiva effekt värd att notera. Drygt 70 % svarade även att detta är en av de viktigaste mekanismerna för hur deras forskning bidrar till samhällsutvecklingen i låginkomstländer. Det kan jämföras med att 57 % uppgav ”kunskapsproduktion i allmänhet” och 47 % ”genom lokal/nationell policy” på samma fråga. Fritextsvaren innehöll också exempel på samhälleligt genomslag i låginkomst- och lägre medelinkomstländer, till exempel förbättrad mödravård, säkrare livsmedelsförsörjning, hur länder har kunnat påbörja export av produkter genom förbättrat kvalitetskontroll samt hur forskning om pollenbiologi förväntas förbättra jordbruket.

Det fanns ett starkt stöd för större och längre projekt både i flervalfrågorna och i fritextsvaren, även om vissa pekade på risken för att det kan leda till lägre beviljandegrad. Detta är i linje med resultatet från en liknande enkätundersökning under 2018. De största utmaningarna med att bedriva utvecklingsforskning uppgavs vara finansieringsfrågor, för korta projektperioder och praktiska svårigheter att arbeta i och med låginkomst- och lägre medelinkomstländer. I linje med detta svarade 67 % att de önskade större projektbidrag och 57 % önskade längre bidragsperioder för att förbättra förutsättningarna för utvecklingsforskning.

Många svaranden såg nätverksbidrag som ett bra verktyg för att stimulera nya samarbeten och forskningsprojekt, vilket framgår både i svaren på flervalfrågorna och i fritextsvaren. Endast 18 % såg inget större värde i nätverksbidrag för egen del. Det finns dock - som även återkommande har kommit fram i dialog med forskare - en tydlig efterfrågan på att kunna finansiera löner inom bidraget, vilket inte är möjligt idag. Kommittén har inlett ett arbete med att se över förutsättningarna för detta.

Projektledarna tillfrågades också om hur de såg på att använda Agenda 2030 som ett ramverk för utvecklingsforskning. 55 % ansåg att Agenda 2030 var användbart som ramverk, till exempel i internationella samarbeten och 41 % tyckte att det underlättar finansiering och kommunikation av forskningen. Närmare en fjärdedel ansåg dock att om forskarna ska förhålla sig till formuleringen av Agenda 2030-målen kan det begränsa den akademiska friheten. Exempel på både risker och fördelar gavs i fritextsvaren, där också ett par svaranden beskrev Agenda 2030 som en relativt generell och policyinriktad handlingsplan som inte tillför forskningen något på projektnivå.

Det är också värt att notera att covid19-pandemin anses ha förändrat hur projekt kommer att genomföras även på längre sikt. Projekten kommer inte bara att minska sin klimatpåverkan genom att digitala möten till viss del ersätter resor (59 % svarade detta). Enligt svaren på flervalfrågorna kommer många projekt även att genomföras annorlunda rent allmänt (49 %), till exempel genom förändrade roller inom projekten (20 %).

4.2.4 Bibliometrisk analys

Jämlika forskningssamarbeten betonas i allt högre utsträckning inom utvecklingsforskning. Sampublicering och olika - eventuellt ojämlika - roller vid sampublicering är en av de frågor och farhågor som ofta lyfts fram. För att bidra till kunskap om detta har en analys av sampubliceringsmönster genomförts. Detaljerade data från analysen presenteras i bilaga 3. Det bör observeras att den bibliometriska analysen inte kunnat särskilja utvecklingsforskning som finansierats av Vetenskapsrådet från forskning som bekostats av andra finansierare.

Analysen täcker de tio länder som oftast anges som samarbetsländer i utvecklingsforskningsprojekt finansierade av Vetenskapsrådet. Dessa länder är

- Bangladesh

- Etiopien
- Indien
- Kambodja
- Kenya
- Malawi
- Moçambique
- Sydafrika
- Tanzania
- Uganda

Svenska sampublicationer med de tio samarbetsländerna har sökts ut i Web of Science. Utifrån dessa publikationer har bland annat följande statistik tagits fram:

- antal publikationer per land
- antal publikationer med 'corresponding author' och förstaförfattare från respektive land
- ämnen
- antal publikationer som tackar Vetenskapsrådet

Sammanfattningsvis finns en kraftigt ökande trend av sampublicationer med de flesta av länderna, med några tydliga undantag: Mocambique, Malawi och Kambodja. Det finns nästan lika många sampublicationer med Sydafrika som med Indien.

Ambitionen med studien var att jämföra sampubliceringsmönster för att bidra till förståelse för om det finns en utbredd ojämlikhet i sampublicering. Det har gjorts genom att ta fram data för antal och andel förstaförfattare i sampublicerade artiklar mellan svenska forskare och forskare i de tio sampubliceringsländerna. Andelen förstaförfattare med arbetsplats i Uganda, Tanzania och Etiopien är hög, 39 %. Den är även hög för Mocambique och Bangladesh med över 30 %. Andelen är dock markant lägre i Malawi och Kambodja.

För att undersöka Vetenskapsrådets betydelse för de vetenskapliga artiklar som sampubliceras mellan svenska forskare och forskare i de tio länderna, analyserades andelen publikationer som innehåller ett "Tack till VR". Andelen är högst för Bangladesh (35 %), Sydafrika (33 %) och Indien (30 %). I de övriga afrikanska länderna är den 20–30 % och i Kambodja endast 18 %. Sannolikt utgör projekt inom och finansierade av Sidas bilaterala forskningskapacitetsutvecklingsprogram en stor andel av sampublicationerna med de länder som är eller varit programsamarbetsländer.

Det stora antalet sampublicationer med författare från Indien och Sydafrika som tackar Vetenskapsrådet indikerar att dessa inte enbart kan vara baserade på Vetenskapsrådets medel för utvecklingsforskning, som är begränsade, utan är baserade även på annan finansiering från Vetenskapsrådet. För övriga länder är endast 20-30 % av de sampublicerade artiklarna finansierade av Vetenskapsrådet. Sannolikt utgör finansiering från Vetenskapsrådets medel för utvecklingsforskning en stor del av denna finansiering. liksom Sidas finansiering

av bilaterala kapacitetsutvecklingsprogram med stor tonvikt på forskarutbildning.

4.2.5 Annan kartläggning av svensk utvecklingsforskning

Forskarnätverket SweDev genomförde 2020 [en kartläggning om den svenska utvecklingsforskningen](#) som publicerades av Expertgruppen för biståndsanalys. De fann att svensk utvecklingsforskning expanderar och inkluderar allt fler vetenskapliga discipliner. I en uppföljningsstudie 2021 ([Increasing the use of research in Swedish development policy an practice av Ioannou och Vähämäki](#)) om användning av forskning inom policy och praxis drogs slutsatsen att det finns behov att utveckla detta vidare.

4.2.6 Relevans

Forskningens specifika relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i de minst utvecklade länderna och i vissa lägre medelinkomstländer definierar forskningsfältet utvecklingsforskning. Relevanskriteriet och dess definition är alltså helt centralt inom utvecklingsforskning. Hanteringen av relevanskriteriet har diskuterats av kommittén under flera år och svårigheterna att bedöma den särskilda relevansen har också påpekats av beredningsgrupper och ledamöter i beredningsgrupperna. För att försäkra sig om att relevanskriterierna uppfylls på bästa sätt och att bedömningen sker på ett standardiserat sätt har kommittén under perioden återkommande sett över och utvecklat relevansbedömningen. Kommittén har också övervägt tolkningen av de skrivningar som finns i Regeringens strategi och regleringsbrev.

Det har bland annat handlat om att hitta en balans mellan att definiera och tydliggöra relevanskriterierna och bedömningen av dessa och att samtidigt inte utesluta några metodansatser eller begränsa forskarnas frihetsgrader i fråga om val av ämnesområde, tidsperspektiv och nytänkande. Utvecklingsforskning är avgränsad till att utgå från fenomen som är specifika för kontexter i de minst utvecklade länderna och att vara av särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. I övrigt är utvecklingsforskningen fri. På så sätt säkerställs fri forskarinitierad forskning och avgränsningar av discipliner och tillvägagångssätt undviks samtidigt som forskningsfältet tydliggörs och relevansen för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling säkerställs.

5 Utmaningar och utvecklingsmöjligheter

Utvecklingsforskning spänner över en stor bredd av discipliner och forskningsfält och står i den meningen inför samma utmaningar som övrig forskning. Till detta kommer utmaningar, men även utvecklingsmöjligheter, som är specifika för just utvecklingsforskning.

5.1 Samhälleligt genomslag och nyttiggörande

Utvecklingsforskning av högsta vetenskapliga kvalitet syftar till att generera forskningsresultat som är av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling. Det är viktigt att forskningsresultat kommer till användning både i relevansländer och -regioner, i svenska organisationer och företag, samt i svensk och global policy. Metoder och verktyg för att främja forskningens genomslag behöver utvecklas ytterligare. Det kan handla om rena kommunikationsaktiviteter, men också om implementering, utnyttjande av forskarnätverk, utvecklad metodik för att integrera forskningsresultat i policyprocesser och att stärka kopplingen mellan forskning och innovation. Aktörsamverkan redan vid planeringen av forskningen kan vara ett led i detta, likaså forskning på kunskapsimplementering.

Följeforskning (embedded research) är en annan möjlighet som innebär att använda forskning för att följa upp implementeringsinsatser, vilket därigenom direkt kopplar forskning till implementering och genomslag ('impact'). En ökning av följeforskning inom utvecklingsforskning som en metod för projektuppföljning skulle kunna medföra att resultaten av insatserna kan få en långt större spridning. Denna typ av forskning kan bidra till att utveckla relevanta frågeställningar, tillämpningar och spridningsvägar för ny kunskap. Det kan också bidra till att lokala universitet och andra aktörer involveras i en gemensam lärandeprocess samt till kunskapsspridning och, inte minst, till problematisering av olika typer av utvecklingsinsatser.

5.2 Värna forskningens oberoende och frihet

Inom många länder är forskningens frihet och oberoende hotad eller kraftigt begränsad. Globalt sker idag en utveckling mot fler auktoritära stater. Därför är det av stor vikt att forskningens oberoende och frihet värnas.

För många forskare som deltar i forskningssamarbeten inom utvecklingsforskning är det här en högst aktuell verklighet. Globala forskningssamarbeten kan bidra till att upprätthålla en stark forskning och att motverka inskränkningar i forskningens oberoende och frihet. Möjlighet till finansiering från internationella samarbetspartners kan vara av största vikt för att få styra sin egen forskningsagenda. Utvecklingsforskningen har därför en viktig roll att spela i att bidra till ökad akademisk frihet i samarbetsländerna.

5.3 Open science – öppen vetenskap

Inom många områden inom utvecklingsforskning saknas data. Datainsamling blir därför extra viktig. Samtidigt kan datainsamling innebära stora utmaningar eftersom forskningsinfrastrukturer i många länder är svaga. En annan utmaning är att forskare i samarbetsländerna ofta har dålig tillgång till digitala tidskrifter och publikationsdatabaser.

Bristen på data inom många områden ger utvecklingsforskare ett särskilt ansvar för att säkerställa att insamlad data görs öppet tillgänglig och att det görs utifrån gällande regelverk. Forskningsetiska frågeställningar kopplade till design av undersökningar och insamlande av data, samt för hantering av data och publicering av forskningsresultat är centrala inom utvecklingsforskning. Vetenskapsrådets villkor för beviljade projekt, om publicering med öppen tillgång och att ta fram datahanteringsplaner, är viktiga led i att säkerställa en god hantering.

5.4 Goda förutsättningar för tvärvetenskapliga projekt

Utvecklingsforskning omfattar såväl inomdisciplinär som tvärvetenskaplig forskning. För att besvara många av de stora frågorna inom utvecklingsforskning – inte minst kopplade till hållbar utveckling – är breda angreppssätt som spänner över discipliner centrala. Forskning som syftar till att minska fattigdom och bidra till de globala hållbarhetsmålen behöver inkludera frågeställningar om synergier och konflikter mellan olika mål. Forskningen kan till exempel inkludera komplexa biofysiska såväl som sociala system och processer som sträcker sig över nationsgränser. På så sätt kan svensk utvecklingsforskning bidra till att möta ett globalt behov av kunskap och samtidigt, genom internationella samarbeten, utveckla forskningskapacitet och bidra till minskad fattigdom och hållbar utveckling i relevansländer och -regioner.

Tvärvetenskapliga projekt ställer särskilda krav på finansiering, då de ofta kräver större forskargrupper och längre projektperioder. Tvärvetenskapliga projekt riskerar också att falla mellan stolarna i disciplinärt baserade bedömningspaneler och det är därför viktigt att säkerställa att tvärvetenskapliga projekt har samma möjligheter som inom-disciplinära projekt i den vetenskapliga bedömningen. Kommittén för utvecklingsforskning arbetar kontinuerligt med att utveckla och förbättra sina processer för att uppnå detta.

5.5 Mer omfattande och mer jämlika samarbeten

Mer jämlika samarbeten mellan forskare i Sverige och forskare i de minst utvecklade länderna är viktig. Det innebär att alla inblandade forskare gemensamt bidrar till formulering av frågor, datainsamling, analys och vetenskapliga publikationer på ett jämbördigt sätt. Jämlika samarbeten är av vikt för att stärka forskningens kvalitet och relevans och också en viktig forskningsetisk fråga. Strävan mot jämlika samarbeten mellan svenska forskare och forskare i minst utvecklade länder och vissa lägre medelinkomstländer lyfts i Regeringens nya strategi för Sveriges utvecklingssamarbete inom forskning.

Jämlika samarbeten kan främjas på flera sätt. Samarbeten – både mellan forskare, och mellan forskare och aktörer utanför akademien – bör etableras i ett tidigt skede så att rollfördelning och förväntningar på projektresultat tydliggörs redan från början. De ekonomiska resurserna bör fördelas på ett rättvist sätt mellan forskarna i de olika länderna i förhållande till deras roll i projektet och kostnaderna för respektive partner.

En mer jämlik forskningssamverkan kräver ofta större projektbudget för att säkerställa att alla parter i projektet får ersättning för sin arbetsinsats. Kommittén för utvecklingsforskning undersöker möjligheter till medfinansiering från Sida och/eller andra forskningsfinansiärer. En långsiktig vision är samarbete med regionala och/eller nationella forskningsråd i relevansländer och regioner. Det vore önskvärt med samverkansprojekt inom utvecklingsforskning där en avsevärd del av medlen avser forskning som utförs av forskare i minst utvecklade länder och vissa lägre medelinkomstländer. Givet en hållbar form för samfinansiering mellan Vetenskapsrådet, Sida och andra forskningsfinansiärer kunde Vetenskapsrådet - under en interimperiod - administrera utlysningar och beredningar av sådana projekt.

Som beskrivs i avsnitt 4.2.2 hade utlysningarna SaR (Sustainability and Resilience) 2016 och SaR 2018 tydliga krav på medverkan av och resurser till unga forskare och medverkande från låginkomst- eller lägre medelinkomstländer. Detta skulle kunna fungera som en modell för att stimulera mer jämlika samarbeten mellan svenska forskare och kollegor i de minst utvecklade länderna och för att utbilda en ny generation utvecklingsforskare.

Även om samverkan är önskvärd i de flesta projekt inom utvecklingsforskning, kan det finnas undantag där samverkan skulle kunna begränsa forskningens frihet till exempel i länder där den akademiska friheten är begränsad.

5.6 Möjlighet för förlängd projekttid

Att bygga upp forskning kräver ofta långsiktighet, både för att etablera forskningsnätverk med nationella forskare, etablera infrastrukturer för datainsamling och för att kunna utveckla forskningen över tid. Det tar tid att planera och genomföra utvecklingsforskning i minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer, speciellt när den bygger på fältarbete och aktörssamverkan.

Från och med 2022 är det möjligt att söka om fyraåriga projektbidrag inom utvecklingsforskning, men med samma maximala totalbelopp som för treåriga projekt. Det finns anledning att följa upp om detta påverkar genomförandet positivt. Längre projekttid skulle även kunna vara värdefullt för att främja samskapande/co-design, vilket ofta är tidskrävande. Utlysningar av större projektbidrag (till exempel 2 miljoner kronor per år) över längre tid (4-5 år) skulle kunna möjliggöra detta.

5.7 Unga utvecklingsforskare

Återväxten av yngre forskare inom utvecklingsforskning är svag särskilt inom vissa områden. Detta är bekymmersamt. Det är därför viktigt att undersöka vilken typ av satsningar som kan bidra positivt till att forskare tidigt i karriären kan etablera sig inom utvecklingsforskning. Möjliga vägar framåt skulle kunna vara riktade utlysningar och en fortsatt utveckling av tvärvetenskapliga forskarskolor.

5.8 Samarbeten med andra forskningsfinansiärer

I en globaliserad värld där västvärldens andel av den totala befolkningen och totala bruttonationalprodukten kontinuerligt minskar blir utvecklingsfrågor i ett brett perspektiv alltmer centrala. Det gäller inte minst frågor och utmaningar kopplade till de globala hållbarhetsmålen. Utvecklingen i snabbväxande minst utvecklade länder och lägre medelinkomstländer är helt avgörande för hur exempelvis de globala klimatmålen ska kunna nås. Samtidigt är det i dessa länder som de största utmaningarna kopplade till frågor som antibiotikaresistens och starkt hotad biodiversitet ofta finns.

Den svenska budgeten för utvecklingsforskning är begränsad. Samverkan med andra forskningsfinansiärer nationellt och internationellt är av största vikt för att bidra till en ökad finansiering till området men också för att länka utvecklingsfrågor till andra forskningsfält. Detta är en utveckling som uppmuntras i Regeringens strategi för utvecklingssamarbete inom forskning. Det är därför särskilt viktigt att utvecklingsfrågor inte bara hanteras inom dedikerade utlysningar för utvecklingsforskning, utan bättre integreras i den bredare forskningsfinansieringen än vad som är fallet idag. Pandemin har ytterligare understukat behovet av forskning som integrerar utvecklingsperspektiv i en mycket stor bredd av vetenskapliga fält och frågeställningar.

Det finns exempel där Vetenskapsrådet ger stöd till utlysningar som görs gemensamt med andra europeiska och internationella finansiärer. Vetenskapsrådet deltog nyligen i en utlysning tillsammans med Belmont forum på temat migration och miljöförändringar. Det finns också exempel där Sverige genom Sida ger stöd till gemensamma utlysningar med andra givare. Ett sådant exempel är JPIAMR Joint Programming Initiative on Antimicrobial Resistance. Sida bidrar med finansiering till JPIAMR för att nå forskare i de minst utvecklade länderna i Afrika söder om Sahara. Ett annat initiativ i samarbete med EU är EDCTP European and Developing Countries Clinical Trials' Partnership.

6 Rekommendationer

6.1 Utvecklingsforskningens relevans och genomslag

Utvecklingsforskning vid Vetenskapsrådet omfattar både grundläggande och mer tillämpad forskning och spänner över alla discipliner. Gemensamt för forskningen är att den är av särskild relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling i minst utvecklade länder. Det kan handla om relevans på kort eller lång sikt, på lokal nivå eller i global policy. Centralt är att forskningen får genomslag.

Kommittén för utvecklingsforskning rekommenderar att metoder och verktyg för att främja forskningens genomslag utvecklas och tillgängliggörs inom ramen för VRs utvecklingsforskning, samt i samarbete med andra finansiärer, för att säkerställa att forskningens resultat kommer till nytta i såväl policy som praktik. Detta skulle också kunna innebära formulering av forskningsfrågor tillsammans med problemägare.

6.2 Akademisk frihet

Med hänsyn till läget i världen för forskningens frihet och oberoende rekommenderar kommittén ett starkt fokus på frågor om akademisk frihet inom utvecklingsforskningen. När forskningens frihet hotas av auktoritära stater är det viktigt att det betonas, från såväl politiskt håll som från forskningsfinansiärer och universitetsledningar att forskningen måste vara oberoende och fri från yttre agendor. Här finns möjlighet för Sverige att genom forskningssamarbeten stå upp för den akademiska friheten och stödja forskare i mindre fria länder att fritt formulera forskningsfrågor, genomföra och publicera forskning.

6.3 Öppen tillgång

Att tillgängliggöra forskningsresultat och data via öppen tillgång ('open access') är centralt för utvecklingsforskningen och för utvecklingsforskarens möjligheter att samarbeta på jämlika villkor. I många samarbetsländer inom utvecklingsforskning är tillgången på data och publikationer begränsad. Kommittén för utvecklingsforskning rekommenderar därför Vetenskapsrådet och svenska lärosäten att fortsätta arbetet med att verka för öppen tillgång till publikationer, forskningsresultat och data. Vetenskapsrådet bör fortsätta att utveckla detta i såväl sina egna villkor och rutiner för olika typer av forskningsanslag som i sina kanaler för samverkan och forskningspolitisk rådgivning.

6.4 Tvärvetenskap

Många av de frågeställningar som är centrala inom utvecklingsforskningen av relevans för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling kräver tvär- eller

mångvetenskapliga angreppssätt. Detta gäller inte minst forskning för att stödja arbetet med de globala hållbarhetsmålen vid implementeringen av Agenda 2030. Tvärvetenskaplig forskning kräver ofta större forskargrupper och längre projektider. Därför är det väsentligt att säkerställa att det finns förutsättningar för detta i utlysningar inom utvecklingsforskning, till exempel genom att säkerställa budgetutrymme för större och längre projekt än dagens projektbidrag.

6.5 Forskningens förutsättningar

Att samarbeta och samverka på jämlika villkor mellan forskare i olika länder är centralt för utvecklingsforskningen. Mer jämlika samarbeten med forskare i minst utvecklade länder och vissa lägre medelinkomstländer är viktigt ur såväl etiskt perspektiv som för att stärka forskningens kvalitet och relevans. Samverkan bör ske redan när forskningsidéer och forskningsfrågor utvecklas och fortsätta genom hela forsknings- och publiceringsprocessen. Jämlik samverkan kräver resurser, inte minst när det handlar om länder som ofta saknar basfinansiering av forskningen. Det är därför av största vikt att detta tas med i beaktning när budgeten för utvecklingsforskning bestäms.

Samverkan kräver inte enbart ekonomiska resurser, utan även tid. För utvecklingsforskning, som ofta bygger på fältarbete och samverkan mellan många aktörer är det av största vikt att möjligheten till längre projektider och långsiktig planering finns. Långsiktig finansiering kan också bidra till att främja ett mer aktivt arbete med forskningens genomslag.

Kommittén för utvecklingsforskning har identifierat ett behov av att säkerställa återväxten av forskare inom fältet. Det är därför av stor vikt att budgetutrymme finns till att, utöver projektbidrag, särskilt stödja utvecklingsforskare som befinner sig tidigt i karriären, genom särskilda bidragsformer och riktade utlysningar.

6.6 Finansiärssamverkan

Kommittén för utvecklingsforskning anser att utvecklingsforskningen har mycket att vinna på att olika aktörer samverkar och gör gemensamma kraftsamlingar för att stärka och utveckla fältet. Det kan till exempel handla om gemensamma utlysningar där flera finansiärer går samman kring tematiska utlysningar. Kommittén ser möjligheter till samarbete främst med Sidas forsknings- och kapacitetsutvecklingsprogram, men också med andra nationella och internationella forskningsfinansiärer, samt forskningsråd i relevansländer och regioner. Kommittén med stöd av Vetenskapsrådet kommer att jobba för att hitta formerna för dessa samarbeten.

Breddad finansiering är också centralt för att kunna nå målet om mer jämlika forskningssamarbeten och Kommittén vill därför undersöka möjligheter till gemensam finansiering av Vetenskapsrådet och Sida i en konstruktion där enskilda forskare från Sverige respektive forskare från ett eller flera relevansländer gemensamt kan söka anslag.

Bilaga 2. Resultat från enkätundersökningen, april-maj 2022

Samtliga huvudsökande som beviljats medel inom utvecklingsforskning under 2016-2021 (348 personer) ingick i undersökningen. Svarsfrekvensen var 51 procent (179 svar). Textsvaren inkluderas inte här.

Karriärålder. Antal svar, andel inom parentes

Career age	Number of responses
Completed a doctoral degree no more than 2 years ago	5 (3 %)
Completed a doctoral degree 2-7 years ago	32 (18 %)
Completed a doctoral degree more than 7 years ago	142 (79 %)

Kön. Antal svar, andel inom parentes

Sex	Number of responses
Female	82 (46 %)
Male	94 (53 %)
Don't wish to answer	1 (1 %)

Viktigaste framstegen, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(In your opinion, where have the most important advances of relevance for your development research area been made within the last 5 years?)

Most important advances	Number of responses
Scientific results (new insights, findings, understanding, discoveries)	132 (75 %)
Methods development/approaches to research	93 (53 %)
Enhanced collaboration among researchers	98 (56 %)
Communication of research results	34 (19 %)
Implementation of research results	35 (20 %)

Samhälleligt genomslag, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(Through what mechanism/s does your development research impact societal development (contribute to better living conditions and sustainable development in low-income countries)?)

Mechanism/s for impact on societal development	Number of responses
Products, technology and bio innovation	45 (25 %)
Social and societal innovation	39 (22 %)
Global policy	35 (20 %)
Local/national policy	84 (47 %)
Capacity building at collaborating institutions	127 (71 %)
More efficient use of development funding	17 (10 %)
General knowledge production	102 (57 %)
Likely not contributing	1 (1 %)

Anledningar till att bedriva utvecklingsforskning, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes. (What are your primary incentives for conducting development research?)

Primary incentives for conducting development research	Number of responses
Contributing to poverty eradication	68 (38 %)
Working for equality and sustainable development	121 (68 %)
Filling knowledge gaps/complementing knowledge	102 (57 %)
Exciting research questions	90 (50 %)
Research exchange	34 (19 %)
Research capacity building	77 (43 %)

Vetenskapliga utmaningar, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes. (What do you see as the main research (scientific) challenges in your area of development research?)

Main scientific challenges	Number of responses
Theoretical/scientific challenges	66 (37 %)
Lack of data/poor data	77 (43 %)
Methodological difficulties	72 (40 %)
Communication/dissemination/adoption of research results	82 (46 %)
Don't know	13 (7 %)

Utmaningar och hinder, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(Which are the main challenges/barriers in conducting your development research?)

Main challenges/barriers	Number of responses
Funding issues	110 (62 %)
Too short project periods	83 (47 %)
University structures and bureaucracy in Sweden	64 (36 %)
Collaboration with international partners	13 (7 %)
Practical constraints working in and with low income or lower middle income countries	73 (41 %)
Institutional barriers	21 (12 %)
Insufficient research capacity in low income or lower middle-income countries	35 (20 %)
No major challenges	8 (5 %)

Förutsättningar för att bedriva utvecklingsforskning, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(In your view, what is needed to improve the conditions for development research in Sweden?)

Conditions for development research in Sweden	Number of responses
More funding/larger projects	119 (67 %)
Types, terms and conditions of grants/funding	48 (27 %)
Institutional/administrative changes	42 (24 %)
Longer projects/more time	102 (57 %)
Better research career opportunities	45 (25 %)
Changes to review and granting process	20 (11 %)
Policy changes	10 (6 %)
Promote exchange/networking within development research	48 (27 %)

Nytta med nätverksbidrag, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(Would/do you see a value in a networking grant, such as Swedish Research Links, for your own research? If so, what would it primarily be?)

Value of a networking grant	Number of responses
Establish myself within development research	48 (27 %)
Facilitate preparations of a project.	116 (66 %)
Knowledge exchange	116 (66 %)
No significant value for me	32 (18 %)

Tvär-/mångvetenskaplig forskning, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.

(When it comes to trans/multidisciplinary research, please tick the statement/s that you think is/are valid for your research area within development research.)

Trans/multidisciplinary research	Number of responses
I see an increased need for trans/multidisciplinary research	120 (68 %)
It is more difficult to secure funding for trans/multidisciplinary research	75 (43 %)
There are still significant institutional and disciplinary barriers for conducting trans-/multidisciplinary research.	101 (57 %)
There are no particular problems with conducting trans/multidisciplinary research.	26 (15 %)

***Agenda 2030 som ramverk för forskningen, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.
(What is your opinion on using the 2030 Agenda as a basis/framework for development research?)***

Agenda 2030 as a basis/framework for development research	Number of responses
It provides a useful framework in e.g. international collaboration	95 (55 %)
It facilitates in funding and communication of the research	71 (41 %)
It limits the academic freedom, by referring to the formulations of the goals.	42 (24 %)
It makes no difference	40 (23 %)

***Medverkande forskare från låginkomst- eller lägre medelinkomstländer, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.
(What is/are the most important role/s of your collaborating researchers in low income or lower middle income countries?)***

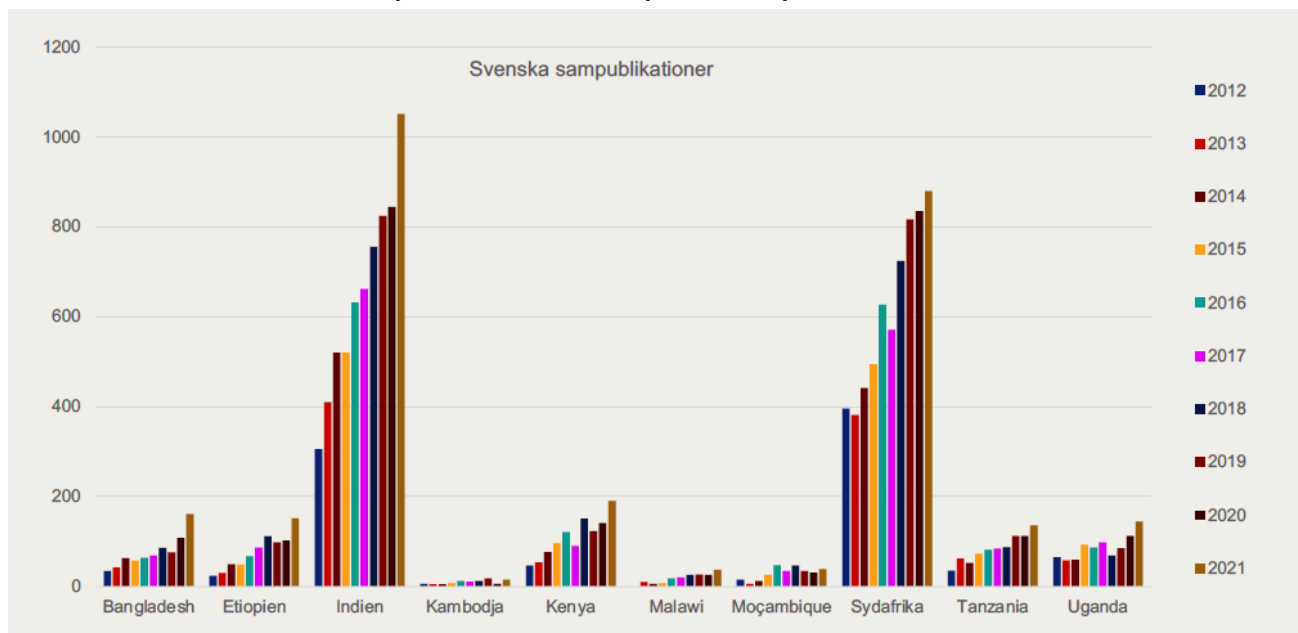
Role/s of your collaborating researchers	Number of responses
Working on equal terms as peers	136 (77 %)
Formulation of context-based research questions	124 (71 %)
Provision of context	67 (38 %)
Access to data	68 (39 %)
Access to policy	22 (13 %)

*Effekter av covid-19, upp till 3 stycken. Antal svar, andel inom parentes.
(Do you think that the covid-19 pandemic has changed the way your
development research is conducted also in the longer term? If so, how?)*

Effects of covid-19 pandemic	Number of responses
Change of research focus	19 (11 %)
Change of roles in collaborations	36 (20 %)
Changed ways of conducting projects in general	87 (49 %)
Realisation of ways of working with lower climate impact, e.g. through more digital meetings	106 (60 %)
No significant changes	38 (21 %)

Bilaga 3. Bibliometrisk analys

Antal svenska sampublicationer med respektive sampublicationsland.

Antal och andel "corresponding" och försteförfattare från respektive land.

Land	Antal publikationer	Antal (andel) corresponding	Antal (andel) försteförfattare
Sverige	14585	4263 (29 %)	4094 (28 %)
Indien	6522	1924 (30 %)	1982 (30 %)
Sydafrika	6165	1229 (20 %)	1266 (21 %)
Kenya	1089	216 (20 %)	269 (25 %)
Uganda	871	262 (30 %)	338 (39 %)
Tanzania	836	243 (29 %)	323 (39 %)
Etiopien	769	207 (27 %)	302 (39 %)
Bangladesh	760	170 (22 %)	259 (34 %)
Moçambique	290	64 (22 %)	97 (33 %)
Malawi	177	23 (13 %)	36 (20 %)
Kambodja	97	10 (10 %)	17 (18 %)

Antal publikationer per vetenskapligt område och land. Publikationerna i Web of Science är indelade i 250 ämnen, som i sin tur är grupperade i 16 områden.

Område	Indien	Syd-afrika	Kenya	Tanzania	Uganda	Etiopien	Bangladesh	Moçam-bique	Malawi	Kambodja	Total
Klinisk medicin	1258	1288	325	318	358	286	276	109	84	48	4350
Fysik	2389	1875	7	12	5	19	8	1	-	1	4317
Bio-medicin	1045	868	285	208	204	154	174	48	25	23	3034
Hälsovetenskap	415	696	219	208	295	144	212	44	62	23	2318
Geo-vetenskap	546	686	171	117	52	94	90	35	14	7	1812
Biologi	263	611	126	101	37	80	27	40	7	10	1302
Ingenjörsvetenskap	718	317	52	42	39	48	52	20	7	1	1296

Område	Indien	Syd-afrika	Kenya	Tanzania	Uganda	Etiopien	Bangladesh	Moçam-bique	Malawi	Kambodja	Total
Agronomi	218	235	197	80	81	95	44	53	7	12	1022
Kemi	641	211	18	11	6	37	45	4	-	-	973
Samhälls-vetenskap	97	417	87	64	41	42	28	16	9	5	806
Material-vetenskap	583	86	5	2	1	29	15	5	-	1	727
Psykologi	55	140	49	7	15	3	13	1	1	-	284
Ekonomi	60	102	30	21	3	24	17	2	2	3	264
IKT	126	47	3	3	2	1	12	1	1	1	197
Humaniora	21	103	3	6	4	1	-	-	-	-	137
Matematik	63	32	6	3	12	7	3	3	1	-	130

Antal och andel publikationer som innehåller "Tack till VR".

Land	Antal publikationer	Tack till VR – Antal (andel)
Indien	6522	1989 (30 %)
Sydafrika	6165	2021 (33 %)
Kenya	1089	232 (21 %)
Uganda	871	185 (21 %)
Tanzania	836	197 (24 %)
Etiopien	769	204 (27 %)
Bangladesh	760	269 (35 %)
Moçambique	290	69 (24 %)
Malawi	177	47 (27 %)
Kambodja	97	17 (18 %)

Vetenskapsrådet